

Llibres per a infants i adolescents

per Teresa Mañà

Centenari

Els aniversaris d'autors i de llibres són una bona excusa per a treure al mercat un determinat producte editorial. En ocasió del centenari del naixement de Mercè Rodoreda s'han publicat diferents títols. Dins la col·lecció de biografies «Tant de gust» (Abadia de Montserrat) M. Carme Bernal i Carme Rubio han dedicat un volum a la *Senyora Rodoreda*. El llibre, editat segons les pautes de lectura fàcil per a col·lectius amb dificultats lectores i de comprensió, conté un esbós biogràfic, dues poesies i un conte comentats i dos textos de caire biogràfic. Una edició molt acurada, que seria perfecta si les dates i el lloc de naixement i de mort s'indiquessin d'una manera més fàcil de trobar. El llibre és una excel·lent manera d'aproximar els joves lectors a la figura de l'autora. Baula en publica quatre contes en un volum titulat *Contes infantils de Mercè Rodoreda*, sense que enlloc consti d'on s'han tret. Ni l'edició ni els dibuixos no li fan justícia i el llibre pot tenir interès per als estudiosos de l'obra, però no per als petits lectors. En canvi, resulta molt recomanable l'edició que Marta Nadal ha fet dels poemes de Rodoreda al volum titulat *Bestiari*

i altres poemes, publicat per Viena edicions, amb els sempre enginyosos dibuixos de Montse Ginesta. Un epíleg entenedor, molt a l'abast dels possibles lectors, informa sobre l'autora i el context. El llibre es presenta en una edició senzilla però molt elegant i atractiva i el conjunt és una bona oportunitat d'assaborir la literatura d'aquesta gran autora.

Nadal

Al marge d'aquestes efemèrides, la producció de llibres per a infants segueix un ritme pautat per dues celebracions: Sant Jordi i les festes nadalenques. Si a l'abril ens floreixen llegendes del patró revisitades, reescrites i redibuixades, al desembre plouen contes protagonitzats pels reis d'Orient i per algun arbre guarnit amb missatge ecològic. Les Publicacions de l'Abadia de Montserrat en treuen una bona quantitat: *La carta als Reis* de Núria Mañé amb dibuixos de Luchini i *Laura i el Nadal* de Roser Rimbau, il·lustrat per Montse Mondragon, a més de dos volums de la col·lecció «Insòlits» —3 contes de Reis de Ramon Girona amb dibuixos de Linhart i 3 contes de Nadal de Joan de Déu Prats dibui-

xats per Valentí Gubianas. I dos títols de la col·lecció «Poemes i Cançons», que, com és habitual, incorporen un CD amb l'enregistrament: *Cançons per a un bon Nadal* de Lola Casas amb uns dibuixos poc reeixits d'Agustín Comotto i *Poemes i cançons de Nadal* amb música de Josep Manuel Pagan i dibuixos de Dani Jiménez. Baula ens ofereix *L'arbre de Nadal* escrit per Josep Francesc Delgado i dibuixat per Carles Arbat i *La Plis Plau i els tres reis d'Orient* de Pep Molist i Valentí Gubianas. Combel suma a la mostra una versió en *pop-up*, *Els tres reis d'Orient* de Lluís Farré i Mercè Canals, amb làmines desplegable. I tot això s'afegeix a les múltiples edicions de llibres de regal, cisallats, amb complements per a fer bonic i alguna nova versió del *Conte de Nadal* de Charles Dickens. Un bon mostrar per a triar el llibre de regal que ha d'acompanyar la resta d'obsequis infantils, com s'aconsellava en un

s'ha acabat. El premi Barcanova Infantil el va guanyar *Flairosa, la bruixa dels sabons* de Carles Sala, un relat que barreja fantasia i ecologia, i el Vaixell de Vapor, editat per Cruïlla, va recaure en la novel·la *El meu carrer* de Bernat Romaní, una obra que narra la relació entre una nena catalana i un noi immigrant que descobreixen alhora l'amistat i la història recent de Catalunya. El premi Carmesina del municipi de la Safor fou per a Lluís Mirret, autor de *Jordi i el tresor de les vint perles* (Edicions del Bullent), conte que proposa un passeig per un món màgic i sorprenent. I La Galera concedí el Guillem Cifre de Colonya a *Bona nit, Júlia* de Carles Sala, les imaginatives històries d'una nena hospitalitzada.

Per al públic juvenil, la relació d'obres premiades s'amplia en nombre i temàtica. Anna Manso va gua-

nyar el premi Gran Angular amb *Canelons freds* (Cruïlla), que tracta de l'amistat de dues adolescents relatada per mitjà d'una fictícia novel·la que ha d'escriure una d'elles; Lluís Hernández aconseguí el Folch i Torres amb *Certificat c99+* (La Galera), una novel·la de ciència-ficció que basa la intriga en la possibilitat de conèixer l'esperança de vida dels humans. El premi Ciutat d'Olot fou per a *Les veus de la roca roja* (La Galera) de Jordi Cortès, novel·la d'intriga protagonitzada per dos adolescents, i una altra novel·la d'aquest tipus, *El crim del colós rialler* (Columna) de Xavier Bertran, va guanyar el premi Columna Jove. En un registre diferent i molt actual Lourdes Boïgues obtingué el premi Enric Valor amb *El secret de Caterina Cremec* (Edicions del Bullent), protagonitzada per una vampira en el món contemporani.

Premis

Els premis són una manera de donar a conèixer autors i promocionar títols. La literatura catalana, entre els que s'atorguen al Principat, els d'àmbit estatal als quals poden presentar-se en qualsevol de les llengües autòctones i els del País Valencià, en suma més de vint-i-cinc, majoritàriament destinats a narrativa inèdita i al públic juvenil. Al marge d'alguns títols que seran comentats més endavant, començarem el repàs amb els de narrativa infantil publicats durant el segon semestre de l'any que

Per acabar aquesta relació recordarem i recomanarem les obres dels dos premis que atorga el Ministerio de Cultura. El Premio Nacional de Literatura Infantil y Juvenil va ser per a Agustín Fernández Paz, autor gallec, per l'obra *Només ens queda l'amor*, que podem llegir en català gràcies a l'editorial Bromera, que ja té al catàleg quinze obres més d'aquest prestigiós autor. I, pel que fa a la il·lustració, el Premio Nacional de Ilustración, en la primera convocatòria, destinat a premiar no una obra, sinó tota una trajectòria, reconegué l'excel·lència i l'originalitat de l'obra d'Arnal Ballester, al qual devem algunes de les millors il·lustracions de llibres infantils i juvenils.

Fanlo; uns contes que convé llegir acompanyats, ja que, amb les històries d'aquesta fada que ajuda els nens que tenen alguna preocupació, es pretén facilitar la reflexió i la comunicació amb els pares o adults. *Mala sort o bona sort?* i *Un mirall al cor* són dos dels títols publicats.

L'editorial Cruïlla acaba de posar en marxa un nou projecte dirigit als adolescents, «Cartes i diaris», que presenta un format a l'antiga —cartes, diaris— o a la moderna —missatges, correus electrònics... Els títols publicats fins ara són tots traduccions.

Noves col·leccions i nous títols

Encara que ens pugui semblar que el mercat està saturat, les editorials treuen noves col·leccions, algunes més innovadores que d'altres. La Galera edita la col·lecció «Nàufrags», de novel·les per a lectors a partir de setze anys. Una portada molt neta gràficament, un aspecte molt adult i de moment tres títols prou diferents perquè encara no puguem dir cap on enfila la proa: *Mig-home*, la primera novel·la del valencià J.F. Reno, que parla de ritus iniciàtics en una tribu aïllada del món; *Una cançó per a Susanna*, una nova novel·la d'Àngel Burgas sobre joves a la Barcelona actual, i *Escrits marcians*, una traducció d'Andrew Matthews.

La mateixa editorial estrena «La fada Menta», una col·lecció de llibres per a l'educació emocional dels petits, escrits per Gemma Lienas i dibuixats per Àfrica

A totes aquestes col·leccions, s'hi afegixen nombroses novetats que miren de fer-se un forat en els nodrits taulells de les llibreries.

Per als primers lectors, les Publicacions de l'Abadia de Montserrat han editat, dins la col·lecció «Primers contes», dos títols de Marta Romera, *Farem, farem panellets!*, amb dibuixos de Sofia Balzola, que inclou una recepta, i *Quina col·lecció de petons*, amb dibuixos d'Elenio Pico, i de Mercè Maure *La por*, amb unes encertades il·lustracions de Sebastià Serra. Per la seva banda, Edebé ha publicat *La màgia dels regals* de Montse Tobella i *El domador poruc* de Núria Homs i Mercè Canals.

Per als lectors iniciats, disposem de desenes de narracions, d'entre les quals en destaquem algunes. La fantasia hi continua essent el gènere predominant. A la inabastable col·lecció «El Vaixell de Vapor» (Cruïlla) trobem *Pallufet i Ventaflocs*, un conte en què Miquel Desclot juga

amb aquests dos personatges una mica modificats per construir un eficaç *divertimento*, recomanable per a totes les edats, que acompanyen unes sorprenents i iròniques il·lustracions de Mercè López, poc freqüents en llibres per a nens; *Jana, la caçadora de sons*, en què l'autora i il·lustradora Marta Balaguer narra el viatge fantàstic d'una intrèpida heroïna a la recerca d'un so; *Les aventures d'un ratolí de biblioteca*, amb el qual Salvador Comellas afegeix un nou protagonista als ratolins-menja-llibres que volten per la literatura actual. D'altres editorials hi afegim: *Petit Papu* (Bambú) de Montse Ganges i Imma Pla recupera la figura del personatge del folklore que espanta els nens; *Un somni dins d'un mitjó* (Animallibres) és una història de somnis narrada de manera tendra i poètica per Eulàlia Canal, i *Els brons i el malefici de les tres harpies* (Edicions del Pirata) de Dolors Garcia Cornellà se'ns emporta a un món poblat de nans i bruixes.

El gènere fantàstic conviu amb els relats en què els animals tenen un paper preferent: *Kina i la llei de l'Amarok* (Edebé) de Pere Inglés, inspirada en una llegenda esquimal; *Espagueti Miu* (La Magrana-RBA) de Maria Barbal, protagonitzat per un gat de carrer; *La Bruna i el bloc B* (Bambú) de Maria Enrich, on una mosca té un paper protagonista; *Quina bestiesa* (Baula) de M. Carme Roca, recull d'històries que narren uns quants animals; *Una nit bestial*, amb text de Meritxell Martí i dibuixos de Xavier Salomó, on els animals interfereixen en un viatge de retorn a casa, i *Xau, el gos naufrag* (La Galera) de Josep Vallverdú, un homenatge de l'autor al seu gos Rovelló i als clàssics d'aventures.

En un registre del tot diferent tenim relats realistes, editats per Cruïlla, com *El gos de la masia* de Joaquim Carbó, que narra les noves vivències de l'anterior protagonista d'*El gos del metro*; relats d'humor una mica poca-soltes com els que firmen, respectivament, Lolita Bosch a *Paraula de calb!* i Eduard Márquez en *Una mala idea*. Aquesta tria s'amplia amb el conte *La bugada del cel* (Edicions del Pirata) d'Estrella Ramon, amb una protagonista entestada a netejar el cel. Un relat de to més intimista ens l'ofereix Anna Cabeza a la novel·la *L'arbre de la canyella*.

Afegim a aquest apartat un recurs electrònic molt recomanable per a fomentar la lectura: <http://www.unamadecontes.cat/inici/home>. «Una mà de contes», el programa de TV3 en què es narrava un conte mentre veïem l'il·lustrador creant les imatges, s'ha convertit en una pàgina web on en podem trobar totes les emissions i un bloc de participació. Una bona i bonica manera d'escoltar narracions.

Per als adolescents, en el gènere fantàstic, que tant

d'èxit té darrerament, Jordi Sierra i Fabra ha iniciat la trilogia «Les Filles de les tempestes» (Edebé) amb dos volums: *L'enigma maia* i *La creu del Nil*, aventures trepidants en escenaris exòtics de Mèxic i Egipte protagonitzades per una jove que ha de recuperar els pares. Pau Joan Hernández barreja realitat i jocs de rol a *Espases als llimbs* (Cruïlla) i aconsegueix una novel·la, si més no, diferent. Una altra novel·la interessant és *El dimoni de la tarda* (Cruïlla) de Joaquim Sempere, que llisca entre el somni i la realitat; i qui s'estimi més les històries de desapareguts pot optar per *Creus en els fantasmes?* (Bromera) de Rosa M. Colom.

Guanya presència la ciència-ficció amb uns quants títols que ens traslladen a futurs no gaire llunyans i escenaris apocalíptics: *Any 2083* (Edebé) de Vicent Muñoz Puelles, *Suc de Nabius* (Cruïlla) de Dolors Garcia Cornellà i *El dia 547* (Planeta&Oxford) de Joan Manuel Matoses. L'aventura també se'ns presenta mirant enrere i pren forma de novel·la de cavallers com ocorre en aquests dos títols premiats: *Gavin de Puiyet* (La Galera) de Miquel Campins, que va merèixer el premi Ciutat de Badalona, i *L'estendard del cavaller* (Columna) d'Adrià Bofarull, guanyador del premi Ramon Muntaner. D'altres autors opten per un format més clàssic, com Josep Lorman amb *Els pirates de Lampedusa* (Cruïlla) o Joaquim Carbó, que, a *L'última casa* (Columna), acomiada els seus personatges més emblemàtics, Pere Vidal i Henry Balua, protagonistes de la recordada *La casa sota la sorra*. Per la seva banda, Edicions del roure de Can Roca ens ofereix dins la col·lecció de novel·les de viatges i aventures l'oportunitat de llegir en català el clàssic de J.O. Curwood *Kazan, el gos llop*.

I es mantenen, evidentment, les novel·les realistes protagonitzades per joves intrèpids i compromesos que resolen intrigues mentre col·laboren en causes humanitàries o viatgen a països exòtics —*Quatre setmanes al Rif* (Cruïlla) de Josep Lorman, *Rwanda 1994* (Barcanova) de Josep M. Morrerres, *La ciutat oblidada* (Columna) de M. Carme Roca— i d'altres novel·les que es concentren a tractar de temes que preocupen els adolescents: *Fi de curs a Bucarest* (Baula) de Joan Pinyol, *Me'n torno al carrer Kieran* (Barcanova) de M. Lluïsa Amorós, *El dia més feliç* (Barcanova) de Josep Górriz, *Postals en sèpia* (Planeta&Oxford) de Núria Pradas.

Una tria

Amb tot, destaquen algunes publicacions els editors de les quals s'arrisquen o simplement procuren oferir un producte menys comú i de qualitat. Unes bones mostres: una magnífica edició de *L'Odissea* (Combel),

una de les obres cabdals de la literatura explicada per Albert Jané i presentada en una elegant edició a la qual Pep Montserrat ha posat imatges d'evocació hel·lènica i gran potència visual; el còmic *Pallars 1487* (Casals) dibuixat per Oriol Garcia i Quera amb guió de Núria Garcia i Quera, un àlbum que segueix la sèrie d'altres títols de còmic històric dels autors —*Barcelona 1714*, *L'onze de setembre*, *Corpus 1640*—; *La nit que la muntanya va baixar al riu* (La Galera), un volum de llegendes d'arreu de Catalunya, recollides en una trobada d'especialistes i explicades per Pep Coll, i que il·lustrat per Carles Arbat és un llibre perfecte per a regalar, que poden llegir els nois sols o que els pares poden llegir-los en veu alta. Del País Valencià ens arriba una nova edició de les *Rondalles valencianes* (Bromera) a cura de Josep Franco, un recull imprescindible de la tradició oral presentat en un volum molt atractiu gràcies a les expressives il·lustracions d'Enric Solbes.

Dos llibres els textos dels quals van obtenir premi mereixerien ara, un cop il·lustrats, una altra menció de qualitat. Un és el conte *Per un botó!* (La Galera i Cercle de Lectors), premi Hospital Sant Joan de Déu, un text de Carles Cano i per al qual Joma ha fet una creativa posada en escena que en fa un llibre de disseny gràfic diferent que requereix una atenció especial per part del lector. L'altre text és *Vet aquí un pèl* (Abadia de Montserrat) de M. Àngels Juanmiquel, premi Mercè Llimona 2007, llibre de gran format dibuixat per Marta Balaguer amb unes làmines de linòleum que recorden els boixos dels llibres antics i que s'adiuen perfectament a aquest conte poètic sobre un pèl de cavall convertit en part d'un violí. També val la pena esmentar de la mateixa editorial la col·lecció «Insòlits», sèries de tres contes al voltant d'un mateix motiu —Carnestoltes, Nadal, Reis— amb un format gran, i que destaquen pel que tenen precisament d'insòlits o, si més no, d'allunyat dels llibres tan escolars que trobem al mercat. En aquest mateix sentit, sobresurt l'edició de *Lletraferit* (Baula), amb text i il·lustració de Carles Arbat, un àlbum protagonitzat per un personatge que persegueix tothom qui llegeix però que després acabarà sent un amant dels llibres; les il·lustracions exagerades creen l'atmosfera adequada i aconseguen un llibre molt atractiu.

Així mateix, val la pena destacar uns quants àlbums i llibres il·lustrats traduïts. Un n'és l'edició que Ekaré ha tret d'*El contador de contes*, un dels millors relats de l'escriptor anglès Saki, pseudònim d'Hector Munro (1870-1916), que hi posa en evidència l'artifici que tot sovint domina en la literatura per a nens; il·lustrat per

Alba Marina Rivera, es presenta de manera original dins d'una funda que simula un vagó de tren, on transcorre l'acció del relat: un luxe. Una altra recomanació: *El llibre negre dels colors* de Menena Cottin i Rosana Fària, editat per Libros del Zorro Rojo, una obra singular que ens proposa una experiència sensorial: com percebre els colors sense la necessitat de veure'ls. L'editorial Baula ens ofereix també una traducció i una edició exquisides d'*Els amants papallona* de Bernat Lacombe, una llegenda oriental amb uns preciosos dibuixos que recorden els de Rebecca Dautremmer en la celebrada sèrie Princeses. Per la seva banda, Thule presenta *El llibre amb coet*, un nou títol de Peter Newel (autor del curiós *El llibre esbiaixat*) en una excel·lent versió de Miquel Desclot. I no podem deixar d'esmentar la tasca de les editorials gallegues OQO editora i Kalandraka, que gràcies a la seva línia d'edició en català forneixen els nostres lectors d'una colla de bons títols.

Altres lectures

Les Publicacions de l'Abadia de Montserrat han especialitzat la seva col·lecció «Flautats» en llibres de poesia. A més de les obres de Lola Casas, darrerament han publicat *Disbagats*, una sèrie de poemes, jocs de paraules i acudits d'enginy sobre els gats, creació de M. José Orobitg, i *Amanida de poemes* de Núria Albertí, inspirat en temes culinaris.

A diferència de la poesia per a nens, que viu un moment excel·lent pel que fa a la quantitat de títols disponibles, el teatre és el gènere menys present dins la literatura infantil i juvenil. A l'absència de canals regulars per als espectacles, s'hi afegeix l'escassetat en l'àmbit editorial. L'edició de textos es manté amb la col·lecció «Micalet Teatre» de Bromera i algun títol escadusser d'altres editorials, però és del tot insuficient per a crear lectors i afecció. Així ho posen de manifest Francesc Foguet i Núria Santamaria a la presentació de les actes del I simposi de teatre infantil i juvenil celebrat el 2006 publicades dos anys després sota el títol *Dramatúrgia al País de les Meravelles?* (Punctum i Grup d'Estudis de Literatura Catalana Contemporània de la Universitat Autònoma de Barcelona, 2008). L'octubre passat va tenir lloc el II simposi, del qual esperem que també es publicaran les actes. Vist aquest panorama, potser la iniciativa de La Galera de dedicar el curs 2008-2009 al teatre a partir de concursos sobre obres del seu catàleg, juntament amb la intenció d'ampliar les col·leccions i publicar més manuals, ajudarà a millorar aquesta situació tan depauperada.

Augmenten els llibres merament informatius o que

barregen ficció i informació. Dins la col·lecció «Tant de gust» (Abadia de Montserrat), M. Carme Bernal i Carme Rubio presenten *Senyor Lull*; les autores, amb l'ajuda de les il·lustracions de Lluïset, han estat capaces de posar a l'abast dels lectors infantils la vida i obra de Ramon Lull. La minva de recursos naturals i l'escalfament del planeta són també temes d'una colla de títols que intenten conscienciar els lectors, tot i que de vegades pensem que potser el que fan es neguitejar-los amb una descripció apocalíptica: *Canvi climàtic* (La Galera), *La Terra té una gotera* (Cruïlla), *Salvem la terra* (Beascoa). D'altres tracten de temes no tant del moment i que sempre desvetllen interès entre els nois i noies, ja sigui la mitologia —la col·lecció «Cavall mitològic» (Combel) i el volum *Mitologia* (Edebé)— o la cura dels animals de companyia, tema de la nova col·lecció «Sóc responsable» (Edebé). Conèixer com viuen els nens d'altres països pot ser un al·licient per a determinats lectors curiosos i menys amants de la ficció: els aconsellem la col·lecció «Alfabet solidari» de l'editorial Intermón-Oxfam, el darrer títol de la qual és *M de Mèxic*.

Més notícies

No podem tancar aquesta col·laboració sense fer esment d'algunes notícies i alguns llibres relacionats amb la lectura. El Departament de Cultura va engegar la tardor passada un Pla de Foment de la Lectura que

vol millorar l'hàbit lector i la lectura en català. Per als infants i joves aquesta campanya de promoció de moment ha posat en marxa un programa de subscripcions gratuïtes per a joves que fan divuit anys, el fòrum Què llegeixes? de debat i comunicació a Internet i altres accions com la distribució a la premsa de la *Guia pràctica per a fer fills lectors* de Joan Carles Girbés, editada per la Fundació Bromera el 2006.

Per a tots els interessats en qüestions com l'allunyament que es dona entre la producció i els hàbits lectors dels joves, la força dels audiovisuals en els nous models narratius i les polítiques dels diferents països per a incidir en la formació lectora aconsellem la lectura del volum *Lectures adolescents* (Graó), en què diferents autores sota la batuta de l'especialista Teresa Colomer ens porten a reflexionar sobre aquesta situació.

Seguint en la línia de difondre la literatura infantil i oferir als adults instruments per a una bona selecció, s'ha fet de nou l'encartament de «Faristol», la revista del Consell català del llibre per a infants i joves, dins les publicacions periòdiques, una iniciativa de gran abast i que serveix per a pal·liar, ni que sigui esporàdicament, la poca presència de la literatura infantil als mitjans.

Tindrem ocasió de deliberar sobre aquesta situació i altres reptes de la nostra literatura per a infants en el quart Congrés de literatura infantil catalana, que se celebrarà el mes de maig a Mollerussa. En parlarem al proper lliurament.

Biblioteca Valeri Serra i Boldú

Novetat

Arquitectura tradicional rural en *pedra seca* a la comarca del Bages

JAUME PLANS MAESTRA

PREMI VALERI SERRA I BOLDÚ DE CULTURA POPULAR 2008

El llibre analitza i descriu les diferents tipologies d'aquesta arquitectura tradicional dins la comarca del Bages i també fa una reflexió sobre la seva presència històrica, física i dels seus constructors.

En coedició amb l'Ajuntament de Bellpuig

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

Ausiàs Marc, 92-98 int. - Tel. 93 245 03 03. Fax 93 247 35 94 - comanda@pamsa.cat - www.pamsa.cat

